

Dina rättigheter online - ung konsument

Det är inte alltid lätt att förstå vad som gäller för köp på nätet. Här får du information om vilka rättigheter du har som konsument, hur reklam får visas och vad du kan göra om du blivit scammad.

En konsument är den som köper något från ett företag. Det kan vara kläder i en webbshop, ett spel, ett abonnemang eller en app. På många digitala plattformar är du konsument – ibland betalar du med pengar, men ibland också med din data eller dina personuppgifter.

Det kan vara svårt att förstå när något kostar pengar, när något är reklam eller vilka uppgifter ett företag samlar in om dig. Därför är det viktigt att känna till hur det fungerar och vilka rättigheter du har.

Valutor i spel är också pengar

Många spel och appar är gratis att ladda ner men kan ändå kosta pengar att använda. I många spel finns digitala valutor, skins, lootlådor och annat innehåll som du måste betala för. Ibland är köpen en del av själva spelet, och då kan det vara svårt att förstå när du spelar och när du faktiskt handlar. Tänk på att små köp snabbt kan bli mycket pengar och att spelvaluta kan göra det svårare att förstå det verkliga priset.

Spel om pengar

Spel om pengar, till exempel betting, casino och lotterier online, har 18-årsgräns. Trots det kan du möta reklam i exempelvis sociala medier. Reklamen visar ofta vinster, bonusar och spänning, men inte alltid riskerna.

Spel om pengar är inte ett sätt att tjäna pengar. Prata med en vuxen om spelreklam gör dig nyfiken, stressad eller orolig.

 Spel om pengar har 18-årsgräns.

Reklam ska gå att känna igen

Du har rätt att förstå när något är reklam. Det gäller oavsett var reklamen visas – i sociala medier, i klipp, på webbplatser och i tidningar, radio och tv. Det är vanligt att influencers gör reklam i sina inlägg på sociala medier. Det kan kännas som ett personligt tips från någon man följer eller ser upp till, fast det egentligen är reklam för en produkt. Därför är det viktigt att influencer är tydliga med när de gör reklam.

Företag måste vara extra tydliga och försiktiga när reklam riktas till barn och unga. De får inte heller rikta direkta köpuppmaningar till barn under 18 år, till exempel genom att skriva "Köp nu!" eller uppmana barn att tjata på vuxna att köpa något.

Vilseledande reklam kan anmälas till myndigheten Konsumentverket. Reklam kan också anmälas till Reklamombudsmannen som är näringslivets instans för att granska reklam.

 Det är förbjudet med direkta köpuppmaningar riktade till barn.

Riktad reklam – varför får jag se just det här?

Många appar och webbplatser samlar in information om vad du tittar på, söker efter, gillar och klickar på. Den informationen kan användas för att visa reklam som de tror passar dig. Det kallas ofta riktad reklam.

EU-förordningen om digitala tjänster (Digital Services Act - DSA) ska göra nätet säkrare för alla, särskilt för barn och unga. Appar, sociala medier och andra plattformar som används av barn måste försöka göra det tryggt att vara där.

De ska skydda era personliga uppgifter och tänka på vad som kan vara riskfyllt för barn. Plattformar får inte visa reklam som är anpassad efter vad barn och unga gör online, till exempel vad du klickar på, gillar eller tittar på.

Scams, bluffar och bedrägerier

På nätet kan något verka gratis men ändå kosta pengar. Det kan till exempel vara en gratis provperiod som senare blir en dyr prenumeration, ett spel med köp inuti eller ett erbjudande eller en rabatt som kräver att du startar ett abonnemang.

Det kan också handla om rena bedrägerier, där du betalar för något – till exempel biljetter eller second hand-kläder – utan att få det du köpt.

En bra regel är att vara försiktig om något låter för bra för att vara sant. Det är väldigt vanligt att bli scammad på nätet.

Om du har blivit lurad att betala för något, fått en faktura du inte förstår eller märkt att pengar dragits utan att du visste det – prata med en vuxen. Det kan kännas jobbigt att berätta, men vuxna har ansvar att hjälpa dig. Du ska även anmäla scams till det spel eller den plattform där det hänt. Det kan även vara olagligt och ska då anmälas till banken och polisen.

Om du har blivit lurad att betala för något – prata med en vuxen.

Köp nu – betala sen?

Att handla online går snabbt, och ibland går det ännu snabbare om du kan betala senare. När du köper något säger du ja till ett avtal där du lovar att betala. Det kan till exempel vara när du handlar i en webbshop, köper något i ett spel eller startar en prenumeration.

Om du är under 18 år behöver du oftast få godkännande från en vårdnadshavare innan du får ingå avtal. Om du köper något utan att din

vårdnadshavare har godkänt det kan köpet i vissa fall vara ogiltigt, alltså att det inte gäller.

Har du fyllt 16 år får du i vissa fall handla för pengar du själv har tjänat, men du behöver vara extra försiktig med köp där du kan välja att betala senare. Till exempel med faktura eller avbetalning. Fråga alltid en vuxen innan du gör större köp eller om du inte förstår villkoren.

Bra för både plånboken och planeten

Det du köper påverkar inte bara din ekonomi utan också klimat och miljö. Hur vi konsumerar spelar roll, särskilt när vi handlar ofta, snabbt och nytt. Reklam, reor, rabattkoder och erbjudanden som gäller ”bara idag” kan få dig att känna att du måste köpa direkt. Då är det lätt att köpa något som du egentligen inte behöver.

Konsumtion handlar inte bara om vad något kostar. Det handlar också om hur saker påverkar miljön, om produkten håller länge och om de som har tillverkat den har haft bra arbetsvillkor.

Att laga, låna, hyra, köpa begagnat eller använda saker längre kan minska miljöpåverkan och ofta spara pengar.

Mediemyndighetens
webbsidor för unga